

Aféra Spiegel

Úvod: Kontext poválečného Německa

Demokratizace médií (1945–1949)

Cílem spojenců byla převýchova Němců a vytvoření nezávislého tisku, který by už nikdy nesloužil jako nástroj propagandy.

„Kancelářská demokracie“

Období vlády Konrada Adenauera, charakteristické konzervativním a autoritativním pojetím moci.

Střet se „čtvrtou mocí“

Adenauer vnímal média jako problematický prvek; neúspěšně se snažil o zřízení „ministerstva informací“ (1953) a o prosazení vlivu nad televizí („televizní spor“ ustavující nezávislost ZDF).

Der Spiegel: „Opozice ve státě“

Založení

Týdeník založil v roce 1947 Rudolf Augstein s ambicí „uvádět politické iluze na pravou míru“.

Fenomén Spiegel

Časopis se stal unikátem díky odhalování korupce v nejvyšších kruzích (např. Hauptstadtskandal v roce 1950).

Kritika a význam

Ačkoliv publicisté jako Magnus Enzensberger kritizovali styl časopisu, uznali, že pro mladou demokracii je nenahraditelný, protože se jako jediný list „nesklání před mocnými“.

Osobní spor: Augstein vs. Strauß

Franz Josef Strauß

Ministr obrany usilující o jaderné vyzbrojení Bundeswehru, což Augstein vnímal jako „veřejné nebezpečí“.

Mediální kampaň

Spiegel systematicky útočil na Strauße články jako „Der Endkampf“ (Konečný boj) a odhalováním afér, jako byla Aféra Fibag (údajné zneužití moci k obohacení známých).

Článek „**Bedingt abwehrbereit**“ – Podmínečně připraveni k obraně

Obsah článku (8. října 1962)

Analýza cvičení NATO Fallex 62, kde německá armáda dostala nejhorší možné hodnocení a je k obraně země „vhodná jen podmíněčně“.

Obvinění

Státní prokuratura článek označila za vyzrazení vojenských tajemství a obvinila redaktory z vlastizrady a uplácení.

Policejní zásah a jeho **kontroverze**

Noční akce

V noci z 26. na 27. října 1962 obsadila policie redakce v Hamburku a Bonnu.

Protiprávní aspekty

Noční doba

Zásah proběhl bez nutného „nebezpečí prodlení“, 18 dní po vydání článku, což připomínalo metody gestapa.

Předběžná cenzura

Policie v tiskárně kontrolovala připravované číslo časopisu.

Zatčení Ahlerse

Autor článku Conrad Ahlers byl na pokyn Strauße protiprávně zatčen ve frankistickém Španělsku.

Reakce tisku a veřejnosti

Solidarizace médií

Konkurenční listy (Die Zeit, Stern, Bild) poskytly Spiegelu prostory a vybavení, aby mohl dál vycházet.

Veřejné protesty

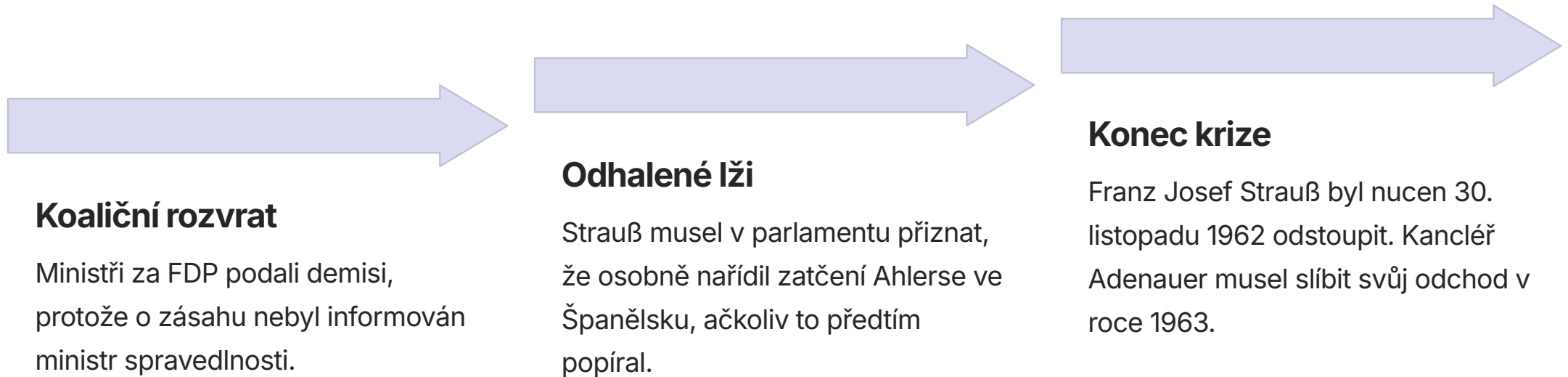
Do ulic vyšly desetitisíce lidí, zejména studenti, s hesly jako „Spiegel mrtvý – svoboda mrtvá“.

Angažovanost elit

Proti zásahu se postavilo přes 600 univerzitních profesorů, kteří varovali před ohrožením právního státu.

Vládní krize a **pád ministra**

Shrnutí a historický význam

Právní výsledek

V roce 1966 soud definitivně potvrdil, že se časopis vlastizrady nedopustil.

Vítězství demokracie

Aféra potvrdila roli médií jako „hlídacího psa demokracie“ a znamenala konec autoritářské „kancléřské demokracie“.

Signál do zahraničí

SRN ukázala, že je schopna bránit demokratické principy proti svévoli státní moci.

Otázky do diskuze

Vítěz aféry

Kdo byl skutečným vítězem aféry – svobodná veřejnost, nebo státní moc?

Role médií

Může být specifický, jízlivý a senzacechtivý styl časopisu (jako v případě Spiegelu) skutečným nástrojem demokracie, nebo jde jen o „náhražku kritiky“?

Historický zlom

Byla aféra skutečně zlomovým bodem, nebo jen vyvrcholením dlouhodobých změn, které v německé společnosti probíhaly už od konce 50. let?

Zveřejnění tajemství

Je povinností novináře zveřejnit státní tajemství, pokud věří, že je to v zájmu veřejnosti, nebo by měla převážit národní bezpečnost?

Zdroje

Bunn, Ronald F. "The Spiegel Affair and the West German Press: The Initial Phase." *Public Opinion Quarterly* 30, no. 1 (1966): 54. <https://doi.org/10.1086/267381>.

Dimitrov, Michal. 2007. "Aféra Spiegel" a její obraz v Rudém právu."

Fichtner, Ullrich. "Claas Relotius Reporter Forgery Scandal." DER SPIEGEL, December 20, 2018.
<https://www.spiegel.de/international/zeitgeist/claas-relotius-reporter-forgery-scandal-a-1244755.html>.

Gimbel, John. "The 'Spiegel Affair' in Perspective." *Midwest Journal of Political Science* 9, no. 3 (August 1965): 282.
<https://doi.org/10.2307/2109134>.

VON HODENBERG, CHRISTINA. "Mass Media and the Generation of Conflict: West Germany's Long Sixties and the Formation of a Critical Public Sphere." *Contemporary European History* 15, no. 3 (July 19, 2006): 367–95.
<https://doi.org/10.1017/s0960777306003377>.